

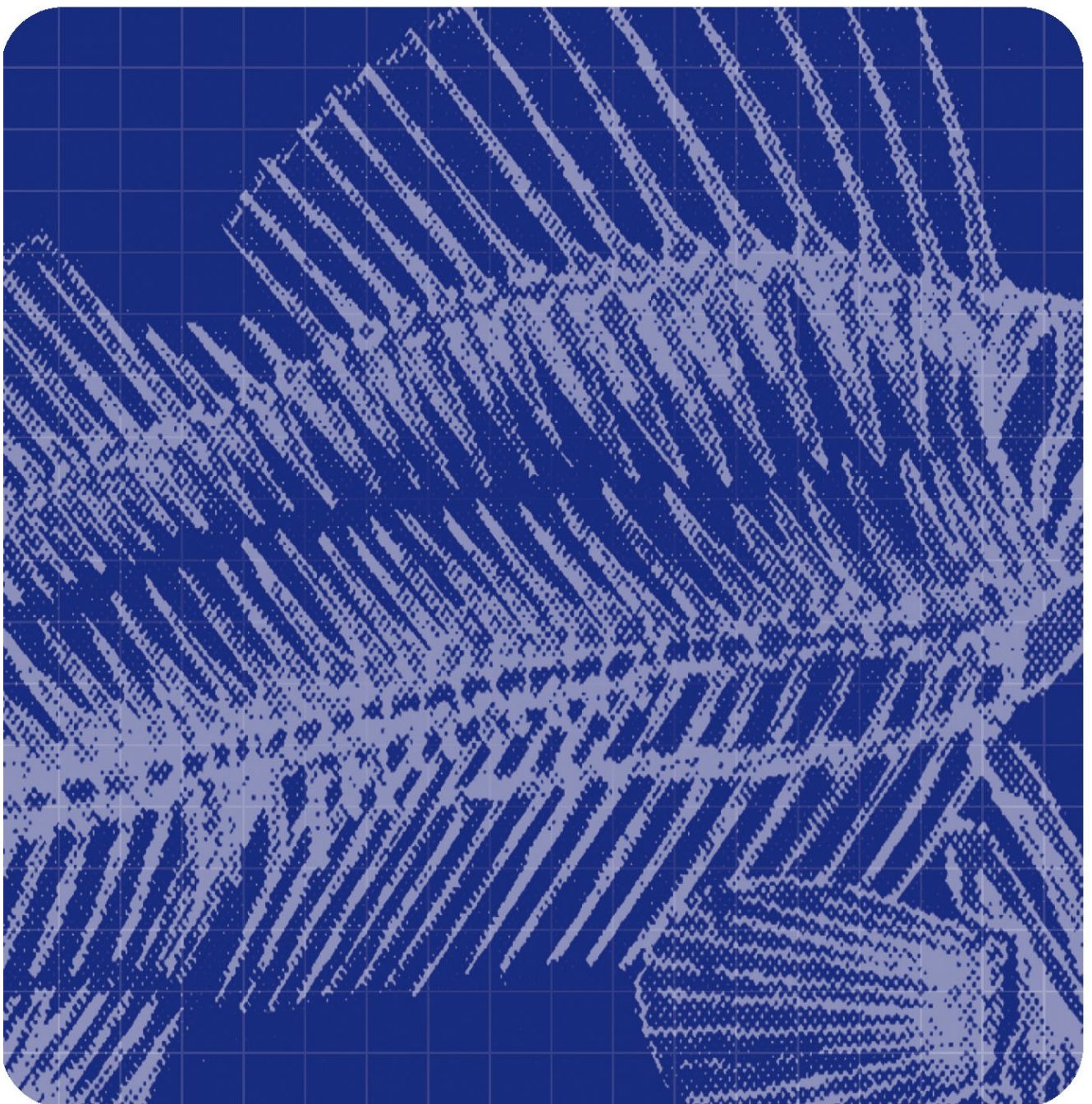

Fiskeriforskning

RAPPORT 1/2007 • Utgitt Januar 2007

Virkemidler - med mål om å fremme utviklingen av små og mellomstore bedrifter (SMB) og innovasjon i Russland

Gøril Voldnes

Norut Gruppen er et konsern for anvendt forskning og utvikling og består av morselskap og seks datterselskaper. Konsernet ble etablert i 1992 – fundamentert på daværende FORUTs fire avdelinger og Fiskeriforskning.

Konsernet består i dag av følgende selskaper:

Fiskeriforskning, Tromsø

Norut IT, Tromsø

Norut Samfunnsforskning, Tromsø

Norut Medisin og Helse, Tromsø

Norut Teknologi, Narvik

Norut NIBR Finnmark, Alta

Konsernet har til sammen vel 240 ansatte.

Fiskeriforskning (Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS) utfører forskning og utvikling for fiskeri- og havbruksnæringen.

Gjennom strategisk næringsrettet forskning og utviklingsarbeid, i samarbeid med næringsaktører og det offentlige, skal Fiskeriforskningens arbeid bidra til utvikling av

- etterspurt sjømat
 - aktuelle oppdrettsarter
 - bioteknologiske produkter
 - teknologiske løsninger
- for dermed å gi konkurransedyktige virksomheter.

Fiskeriforskning har ca. 170 ansatte fordelt på Tromsø (120) og Bergen (50). Fiskeriforskning har velutstyrte laboratorier og forsøksanlegg i Tromsø og Bergen. Norconserv i Stavanger med 30 ansatte er et datterselskap av Fiskeriforskning.

Hovedkontor Tromsø:
Muninbakken 9-13
Postboks 6122
N-9291 Tromsø
Telefon: 77 62 90 00
Telefaks: 77 62 91 00
E-post: post@fiskeriforskning.no

Avdelingskontor Bergen:
Kjerreidviken 16
N-5141 Fyllingsdalen
Telefon: 55 50 12 00
Telefaks: 55 50 12 99
E-post: office@fiskeriforskning.no

Internett: www.fiskeriforskning.no

RAPPORT

<i>ISBN:</i> 978-82-7251-606-1	<i>Rapportnr:</i> 1/2007	<i>Tilgjengelighet:</i> Åpen
<i>Tittel:</i> Virkemidler – med mål om å fremme utviklingen av (SMB) og Innovasjon i Russland	<i>Dato:</i> 03.01.07	
	<i>Antall sider og bilag:</i> 26+4	
	<i>Forskningsjef:</i> Bjørn Eirik Olsen	
<i>Forfatter(e):</i> Gøril Voldnes	<i>Prosjektnr.:</i> 20068	
<i>Oppdragsgiver:</i> Interreg IIIA Nord Kolarctic, Troms Fylkeskommune	<i>Oppdragsgivers ref.:</i>	

Tre stikkord:

Russlands økonomiske utvikling, små- og mellomstore bedrifter og innovasjon, virkemiddelapparat

Sammendrag: (maks 200 ord)

I et Interreg IIIA Nord Kolarctic prosjekt har Fiskeriforskning arbeidet med å frembringe kunnskap og kompetanse om de viktigste prosessene som legger rammene for næringspolitikken i Russland. Prosjektet er delvis finansiert av Troms Fylkeskommune gjennom Regional utviklingsetat. Prosjektet har hatt en forskningsbasert og en anvendt del. Den forskningsbaserte delen har blant annet hatt som mål å følge bedriftsutviklingen i Russland siden oppløsningen av Sovjetunionen i 1991 og få innblikk i utviklingen av små og mellomstore bedrifter (SMB) og innovasjon i Russland frem til i dag. Den anvendte delen henger nært sammen med den forskningsbaserte delen fordi den har gått inn på det praktiske arbeidet med etableringen av en teknopark i tilknytning til Vitenskapsakademiet i Apatity. Slike teknoparker er et av mange virkemidler som russiske myndigheter har igangsatt i håp om å anvende forskningsbasert kunnskap i næringsutviklingen og nyetableringer av små foretak. Vi har forsøkt å kartlegge disse virkemidlene i denne rapporten. Det har blitt vektlagt å få resultatene av prosjektet formidlet muntlig gjennom ulike foredrag, og et eget seminar ved Fiskeriforskning 16. november 2006. I tillegg til denne kartleggingsrapporten foreligger en rapport om status for SMB-utviklingen og innovasjon i Russland (Voldnes, 2007).

English summary: (maks 100 ord)

Forord

Denne rapporten, sammen med en rapport om status for utviklingen av SMB og innovasjon i Russland utgitt av Fiskeriforskning januar 2007, markerer slutten av et toårig Interreg IIIA Nord Kolarctic prosjekt. Fiskeriforskning benytter anledningen til å takke Interreg for muligheten til å gjøre et slikt prosjekt, det har vært svært lærerikt. Vi takker også Troms Fylkeskommune som har vært samarbeidspartner i dette prosjektet, og som har bidratt økonomisk gjennom Regional Utviklingsetat.

Vår russiske samarbeidspartner i dette prosjektet har vært Kola Science Centre i Apatity, hos dem har vi fått nyttig informasjon og hatt interessante arbeidsmøter. Kola Science Centre Norway ved Atle Melkild har stått for organiseringen av den anvendte delen i prosjektet. Vi retter en stor takk til alle som har bidratt.

INNHold

1	Prosjektbeskrivelse og bakgrunn	1
1.1	Prosjektbeskrivelse	1
1.2	Bakgrunn.....	1
2	Lovverk	3
3	Byråer	5
3.1	Russian Agency for Small and Medium Business Support (RA).....	5
3.2	Russian Marketing Association	6
3.3	FASIE –"Foundation for Assistance to small Innovative Enterprises"	8
4	Nettverk	9
4.1	SIORA ("Syet informatsionnovo obyoma regionalnikh agenstv").....	9
4.2	Nettverk for innovasjonsselskaper fra RAS (Russian Academy of Science)	9
4.3	Nettverk for regionalt samarbeid i Murmansk regionen	9
5	Fond/konkurranser	11
5.1	Statlig ventureselskap	11
5.2	FASIE -"Foundation for Assistance to small Innovative Enterprises".....	11
5.2.1	Programmet "Start"	11
5.2.2	Programmet "Stafka"	12
5.2.3	Programmet "PUSK"	12
5.2.4	Programmet "Temp"	12
5.2.5	Programmet "Polzunovskie granty"	12
5.2.6	Programmet "Inter"	13
5.2.7	Programmet "Fond-INTAS 2006"	13
5.2.8	Programmet "Rasvitie".....	13
5.2.9	Programmet "U.M.N.I.K"	13
5.3	Formap.....	14
5.4	Regionalt utviklingsfond	14
5.5	GAPR fondet "The guaranty fund for Development of scientific-technical production"	14
5.6	RVCA –"Russian Venture Capital Assosiation"	14
5.7	Konkurransen "Zolotaya innovatsy Povolcha".....	15
5.8	Konkurransen "Tekhnology universitetov – maly kompanyam"	15
5.9	Stiftelsen "The Russian Foundation for Basic Reseach" (RFBR)	15
6	Programmer	17
6.1	Føderale program	17
6.2	Det føderale programmet for statlig hjelp til små foretak i perioden 2005-2008	17
6.3	Strategi for utviklingen av forsknings og innovasjonsvirksomhet i Murmansk regionen for perioden frem til 2015	18
6.4	Strategi for den økonomiske utviklingen i Apatity	18
7	Special Economic Zones (SEZ)	19
8	Andre støttefunksjoner	21
9	Oppsummering og kommentar	23
10	Referanser	25

1 Prosjektbeskrivelse og bakgrunn

1.1 Prosjektbeskrivelse

Denne rapporten er en del av formidlingen til et Interreg IIIA Nord Kolarctic prosjekt med Troms Fylkeskommune, ved Regional utviklingsetat, som delfinansjør. Det har vært lagt vekt på å få ut resultater fra prosjektet fortløpende gjennom prosjektperioden ved hjelp av foredrag på seminarer både i Norge og i Russland. Det ble også arrangert et næringsrettet seminar på Fiskeriforskning 16. november 2006, hvor resultatene fra prosjektet ble presentert. På dette seminaret deltok blant andre Utenriksdepartementet, Sparebank1 Nord-Norge, Innovasjon Norge, Fiskeriråden i Moskva, Direktør for havforskningsinstituttet (VNIRO) i Moskva, og Generalsekretæren ved Kola Science Centre (KSC) i Apatity hvor de presenterte relevante tema for prosjektet.

Dette prosjektet har hatt som mål å frembringe kunnskap og kompetanse om de viktigste prosessene som legger rammene for næringsutviklingen av økonomien i Nordvest-Russland. Det ble i løpet av prosjektperioden tydelig at den regionale utviklingen i stor grad avgjøres på det føderale plan, og det er derfor ikke bare lagt vekt på Nordvest-Russland, men Russland som helhet. Det overordnede målet har vært å se på utviklingen i Russland i lys av hvilke muligheter den kan skape for norske aktører. En utvikling i flere og mer økonomisk solide små og mellomstore bedrifter (SMB) i Russland vil åpne for et større mulighetsområde for norske aktører ved at den skaper mer likeverdige samarbeidsforhold mellom norske og russiske bedrifter.

Prosjektet har hatt en forskningsbasert del og en anvendt del. Den forskningsbaserte delen har fokusert på innsamling og analyse av relevante data, både primær- og sekundærdata. Den anvendte delen henger nært sammen med den forskningsbaserte delen fordi den har gått inn i det praktiske arbeidet med etableringen av en teknopark i tilknytning til Vitenskapsakademiet i Apatity. Dette er et av virkemidlene som russiske myndigheter har etablert for å anvende kunnskap i næringsutviklingen og nyetableringer av små og mellomstore bedrifter (SMB). Andre virkemidler fremmet av myndigheter på regionalt og føderalt plan er kartlagt i denne rapporten.

1.2 Bakgrunn

Mye har skjedd i Russland siden oppløsningen av Sovjetunionen og det planøkonomiske systemet i 1991 til og innføringen av et mer markedsbasert økonomisk fundament startet opp. Mer enn 200 nye lover som berører nesten alle segmenter i regjeringen og samfunnet forøvrig er blitt vedtatt. Det rettslige systemet er vesentlig forandret og et mer vestlig forretnings- og skatteregime er adoptert. Konstitusjonelt, eller i følge lovverket, er Russland nå et demokratisk, sivilisert, moderne og kapitalvennlig land. I praksis derimot kan forholdet mellom de gode intensjonene og de faktiske forhold være av mer problematisk karakter.

“...Russia could be a country galloping toward economic growth, with enterprise creation and human-rights improvements as well as achievements in other areas – if the laws had any effect in practice...” (Goyal, 2003).

Sannheten er i hvert fall litt mer skyggelagt. Når det gjelder det rettslige systemet, kan det se bra ut på papiret, men i praksis sliter mange sektorer med at nye lover og forskrifter vedtas uten at de gamle forkastes. Systemet blir uoversiktlig og komplisert, og sanksjoner vanskelige eller tidvis umulige.

Den utrolige veksten i russisk økonomi siden den økonomiske krisen i 1998, kan også med nærmere øyesyn tilbakeføres til noen svært få aktører innen olje-, gass eller mineralsektoren, og er svært sårbar ovenfor verdensmarkedets energietterspørsel. To tredeler av Russlands eksport består av olje og gass. Russlands ambisjon om å være verdensledende som energileverandør blir også tvilsom når man tar i betraktning at rørledningene som brukes i gassindustrien i dag er mer enn 25 år gamle, over 80 prosent av utstyret i oljesektoren er umoderne og foreldet, rundt 75 prosent av landets påviste olje og gassreserver allerede er i produksjon, og har en forventet levetid på 25 år (Shevtsova, 2007).

President Putin har ved flere offentlige uttalelser fremmet nødvendigheten av en sterkere utvikling av innovasjonsbaserte små og mellomstore bedrifter (SMB) i landet for å sikre en mer stabil utvikling av den russiske økonomien med mål å diversifisere økonomien vekk fra olje og mot mer innovative sektorer. President Putin uttalte i januar 2005 følgende:

”...The need to do away with too much dependence of our economy on raw material is obvious... Unfortunately, not much has been done to implement this task...”

Russland er blant annet, til tross for sin høye andel med høyt utdannede mennesker, målt til å ligge blant verdens minst innovative land (World Economic Forum 2006; OECD 2006). I følge russisk statistikk ser vi også en nedadgående trend i antall forsknings- og utviklingsinstitusjoner, personell innenfor forskning og utvikling med blant annet en halvering av antall forskere siden 1992 (Goskomstat 2004).

Tilstanden for det sosiale systemet og den økonomiske infrastrukturen er fremdeles mangelfull. Korrupsjon, ineffektivitet, byråkratiske hindringer og sosiale kriser¹ står fremdeles i veien for den substansielle endringen i landet. Myndighetene har med bakgrunn i den russiske økonomiens avhengighet til noe få mektige aktører innen olje og gass opprettet en rekke insentiver som for eksempel egne SMB støttebyråer, nettverk, ”venturefond”, industri- eller teknoparker med mer, alle med mål om å fremme utviklingen av mer innovasjonsbaserte små og mellomstore bedrifter.

I en rapport om status for utviklingen av SMB og innovasjon i Russland utgitt av Fiskeriforskning januar 2007, ser man at til tross for myndighetenes gode intensjoner sliter de fremdeles med å få en diversifisert økonomisk utvikling. Det er fremdeles de få store og mektige industriaktørene som bidrar mest til den økonomiske utviklingen i landet. Og President Putin har selv uttalt at de som starter opp egen bedrift i Russland i dag fortjener tapperhetsmedaljen på grunn av alle de byråkratiske hindrene de må overkomme. Det viser at det til tross for de mange igangsatte virkemidlene fremdeles er en del utfordringer som må løses før de lykkes med sine mål.

I det følgende vil det presenteres en oversikt over de ulike virkemidlene som er igangsatt av myndighetene i Russland, både på regionalt og føderalt plan, for å fremme utviklingen av SMB og innovasjon i Russland.

¹ En betydelig andel av befolkningen sliter med alkohol- og narkotikaproblemer, og HIV/AIDS og tuberkulose er et stadig voksende problem.

2 Lovverk

Formelt sett var USSR "Loven om Individuell Arbeider Aktivitet" fra 1986 det første lovgivende tiltaket som oppmuntret til etablering av små bedrifter. En sterk legal support ble i 1988 innført med "Loven om samarbeid i USSR," som er det konvensjonelle startpunktet for den nye utviklingen av entreprenørskap i Russland. I følge statlig russisk statistikk viser det påfølgende året (1989) at antall andelsforetak ble femdoblet, sysselsettingen ble åttedoblet, og utbyttet ble trettendoblet. Det oppstod en mangfoldig ikke-statlig bedriftsutvikling under legal status som kooperativer, etterfulgt av mulighetene til å etablere joint ventures (Radaev, 2001).

Det ble etter hvert vedtatt en rekke lover som berørte SMB utviklingen som listet opp nedenfor:

- Federal Law No.88-F3 on State Support for Small Entrepreneurship in the Russian Federation of 14 June 1995;
- Government Decree No. 1045 on the State Committee of the Russian Federation for Support and Development of Small Entrepreneurship of 28 October 1995;
- Presidential Ordinance No. 563 on the State Committee of the Russian Federation for Support and Development of Small Entrepreneurship of 6 June 1995;
- Government Decree No. 1256 on the Federal Programme of State Promotion for Small-scale Enterprises in the Russian Federation for the period 1996-1997 of 18 December 1995;
- Federal Law on State Support of Small Entrepreneurship of 14 June 1995;
- Federal Programme of State Promotion for Small-scale Enterprises in the Russian Federation for the period 1996-1997;
- Federal Law No. 222-F3 on a System of Simplified Taxation, Accountancy and Book-keeping for Entities of Small-scale Entrepreneurship of 29 December 1995;

Presidential Decree No. 491 on Extraordinary Measures of State Promotion of Small-scale Enterprises in the Russian Federation of 4 April 1996.

I følge russisk lovgivning er kriteriene for å kvalifisere en bedrift som liten (russisk SMB) er spesifisert i Lov No. 88-FZ "Om statlig støtte til små bedrifter i den russiske føderasjonen" av 14. juni 1994. Små bedrifter er i følge denne definisjonen (i) individuelle entreprenører, (ii) legale enheter² eller (iii) landbruksbedrifter hvor:

- kapitalbeholdningen fra statlige organer, veldedighetsorganisasjoner eller andre bedrifter ikke eier mer enn 25 prosent, og hvor
- det gjennomsnittlige antall ansatte ikke overstiger følgende maks grenser:
 - 100 i industrien, bygge- og anleggsvirksomhet og transport;
 - 60 i landbruk og forskning;
 - 50 i engros sektoren;
 - 30 i detalj salg og servicesektoren; og
 - 50 i andre sektorer.

² I følge russisk lovgivning trenger ikke individuelle entreprenører å registrere seg som en bedrift og disse entreprenørene har et forenklet regnskapssystem og enkelte skattelettelser, mens de legale bedriftene er nødt til å være registrerte bedrifter og har ikke disse fordelene.

SMB er en internasjonal term for små og mellomstore bedrifter. I Russland har ikke mellomstore bedrifter blitt inkludert i denne termen. Etter europeisk standard inkluderes bedrifter med inntil 250 ansatte som en SMB og i USA inkluderes bedrifter med inntil 500 ansatte som en SMB. Mens det i Russland har vært maksgrenser på henholdsvis 100, 60, 50 og 30 avhengig av type virksomhet. Det betyr at de mellomstore bedriftene ikke har blitt inkludert i russisk statistikk som en SMB og har dermed ikke fått tilgang til de insentivene som er opprettet til hjelp for SMBer. De mellomstore bedriftene har blitt slått sammen med de store bedriftene i russisk statistikk. Dette har hatt betydning for muligheten til å følge utviklingen av SMB ved hjelp av tilgjengelig datamateriale.

I utenlandske analyser av SMB-utviklingen i Russland har måltallene fra EU og USA med henholdsvis 250 og 500 ansatte blitt benyttet. Ved hjelp av beregninger ut fra det totale antallet økonomiske enheter i Russland, og andre tilgjengelige kilder som innmeldte regnskapstall, er de mellomstore bedriftene trukket ut fra de store bedriftene og lagt sammen med de små bedriftene. På denne måten har man fått et mer sammenlignbart datagrunnlag for SMB utviklingen i Russland sett i forhold til andre land. Et annet moment som gjør russisk statistikk mangelfull og usikker er at de mottar ingen data fra individuelle entreprenører og kan dermed ikke bidra med noen informasjon om denne type bedrifter. Her er det også nødvendig å benytte seg av andre kilder som regnskapstall og skattetall.

3 Byråer

I følge russisk media er den typen bedrifter som er hurtigst voksende i Russland i dag, bedrifter som er etablert for å hjelpe andre bedrifter å etablere seg. Dette kan være uttrykt litt overdrevent, men gir likevel et inntrykk av at det er opprettet en rekke byråer, både statlige og private, som satser på en type konsulent- eller rådgivervirksomhet som skal bidra til å fremme utviklingen av små og mellomstore bedrifter (SMB). De bidrar med hjelp til å skrive forretningsplaner, bistår med å sjekke ut markedspotensial for ulike produkter og så videre. Et par av disse byråene blir presentert nedenfor.

3.1 Russian Agency for Small and Medium Business Support (RA)

Russian Agency for Small and Medium Business Support (RA) ble opprettet i 1992 på statlig initiativ med økonomisk draghjelp fra det britiske "know-how" fondet og med midler fra EUs Tacis program. Byrået er nå blitt privatisert og er uten statlig finansiering. Deres primære mål er å fremme utviklingen av små og mellomstore bedrifter (SMB) i Russland.

Dette gjøres blant annet ved å lette arbeidet med å etablere forretningsforbindelser, skrive forretningsplaner, sjekke ut reliabiliteten til potensielle forretningspartnere og promotere bedrifters tilbud gjennom deres informasjonsnettverk (www.siora.ru). De hjelper entreprenører med å finne informasjon om tilbydere av varer og tjenester, de driver markedsundersøkelser, arrangerer forretningsreiser i russiske regioner, og bidrar med administrativ hjelp i forhandlinger. I tillegg bidrar RA med opplæring innen ledelse, informasjonsteknologi og markedsføring.

RA består av fire ulike avdelinger:

1. Finansiell avdeling (undersøkelser av investeringsprosjekter, finansielle råd med mer)
2. Informasjonsavdeling (søke etter forretningspartnere, bidra med informasjon om ulike regioners forretningsklima med mer)
3. Juridisk avdeling (registrering av selskaper, ordner ulike lisenser, bidrar med retts hjelp, forberede søknader etter finansielle midler).
4. Forretningsopplæring (kurser og seminarer om hvordan man driver forretning i Russland).

I 2004 ble RAs kvalitetsledelsessystem sertifisert i overensstemmelse med ISO 9001:2000 internasjonale standard. RA har 30 ansatte ved sitt kontor i Moskva. I tillegg til byrået administrerer de et innovasjonssenter, et "venturefond" og innovasjonsinkubatorer.

RA har et tett samarbeid med Finans- og utviklingsdepartementet, nærings- og industrikammeret og andre statlige og ikke-statlige strukturer. De tar aktiv del i forberedelsen av nye lover, hjelper å utvikle dekreter og resolusjoner og forsvare interessene til SMB. RAs Generaldirektør er Victor Ermakov, sitter for tiden også i styret for Komiteen for SMB-utvikling i Handelskammeret.

Siden 1999 har RA tatt aktiv del i organisering av nasjonale konferanser og kongresser som er dedikert problemer for SMB-utviklingen.

RA samarbeider med utenlandske og internasjonale organisasjoner som blant annet EU, OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development), UNIDO (United Nations

Industrial Development Organization), UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development), Eurasia Foundation, USAID (United States Agency for International Development), DFID (The Department for International Development). RA har også tatt del i implementeringen av en rekke Tacis³ (Technical Aid to the Commonwealth of Independent States) prosjekter, og samarbeider med tilsvarende byråer fra Storbritannia, Tyskland, Frankrike, Danmark, Østerrike og andre land.

3.2 Russian Marketing Association

Russian Marketing Association (RAM) ble etablert i 1995 av ledende russiske bedrifter, banker, Universiteter, forskningsinstitusjoner og konsultasjonsselskaper. På grunn av aktivitetenes nasjonale karakter ga den russiske regjeringen assosiasjonen tillatelse til å benytte benevnelse "Russian" og det russiske nasjonalsymbolet, selv om assosiasjonen er privat og ikke statlig.

Blant RAM sine 160 medlemmer finner man ledende industribedrifter (blant annet LUKOIL, AVTOVAZ, Mobile Telesystems), banker og finansielle institusjoner (VneshEconBank, Alfa Bank, Sistema), forskningsinstitusjoner, revisjons- og konsultasjonsfirma, og universiteter og institutter med spesialisering innen markedsføring og ledelse.

RAM er inndelt i tre ulike avdelinger:

1. Informasjons- og analyse avdeling
2. Internasjonal avdeling
3. Administrativ avdeling

Den internasjonale avdelingen er verken kommersiell eller statlig – den finansieres med hjelp av bidrag fra de store kundene som for eksempel AVTOVAZ, mens Informasjons- og analyseavdelingen og den administrative avdelingen er kommersiell – og kundene betaler for deres tjenester.

I tillegg finnes to "datterselskaper" hvor det ene driver med markedsføring og konsultasjon ("Marketing and Consulting Projects") og det andre driver med forskning ("Research Center of RAM").

RAMs hovedaktiviteter er å:

1. Koordinere markedsførings- og investeringsprosjekter med mål om å øke bedrifters profitt.
2. Popularisere markedsføring på basis av praktiske resultater.
3. Utvikle markedsføringsstrategier for kapitalvekst i russiske bedrifter.
- 4. Utvikle verktøysett innen markedsføring for SMB-bedrifter.**
5. Skape gunstige betingelser for en voksende andel skolerte markedsførere i Russland ved å utvikle markedsføringsstandarder.
6. Samarbeide med internasjonale profesjonelle organisasjoner innenfor assosiasjonens fagfelt.

³ Tacis (Technical Aid to the Commonwealth of Independent States) er et EU program med mål om å hjelpe medlemene av Samvelde av uavhengige stater i deres overgang til et demokratisk markedsorientert system (www.wikipedia.org 2007).

RAM henter informasjon og data fra internettportalen "Russian Marketing Information System" (RMIS) som ble opprettet i 1996. I 2004 ble RMIS transformert til en informasjon og analytisk portal bestemt for små og mellomstore foretak. For første gang i Russlands forretningspraksis ble et prinsipp kalt "single window to marketing" implementert. Dette prinsippet inkluderer alle typer markedsføringservice fra å bidra med informasjon, å koordinere markedsføringsstrategi og legge strategi for investeringsprosjekter med mer.. Hovedmålet er å hjelpe bedrifter på ulike nivå - toppledere, entreprenører og markedsføringspersonale – å øke konkurranseevnen gjennom å synliggjøre alle mulighetene og instrumentene som markedsføringen kan tilby. Denne nettportalen er også ment til å hjelpe utenlandske bedrifter som ønsker å satse på det russiske markedet.

Assosiasjonen samarbeider med offentlige forvaltningsinstitusjoner, og andre assosiasjoner og foreninger som innbefatter russisk næringsliv. I 2001 ble RAM medlem av Handelskammeret. RAM har også en rekke utenlandske kontakter. De har underskrevet samarbeidsavtale med 11 utenlandske assosiasjoner og organisasjoner (blant andre med amerikanske, finske og japanske organisasjoner). Hovedformålet med samarbeidet med utenlandske organisasjoner er å bidra med potensielle prosjekter for medlemmene av RAM og RMIS, og drive informasjonsutveksling med mål om å opplyse utenlandske partnere om RAMs og deres medlemmers aktiviteter. Ved å organisere felles konferanser og seminarer, og utvikle direkte samarbeid mellom medlemmer av RAM og utenlandske bedrifter og assosiasjoner, hjelper de russiske bedrifter med å skaffe utenlandske kontakter. RAM ønsker videre å få frem informasjon om sin virksomhet og deres medlemmers aktiviteter på et internasjonalt nivå for å utvide RAMs anerkjennelse som organisasjon og som representant for Russland på den internasjonale markedsføringsarenaen.

For å kunne bidra til å øke russiske bedrifters konkurranseevne ved hjelp av markedsføringsinstrumenter innebærer det et behov for kvalifisert personale til å drive med markedsføringsarbeid. RAM har derfor inngått avtaler med det Nederlandske Markedsføringsinstituttet (NIMA) og "Education & training centre of the Netherlands" (ETCN) om etterutdanning for russiske markedsførere slik at kan lære vestlige standarder og metoder.

Siden 1997 har RAM årlig avholdt en internasjonal konferanse med navn "Marketing in Russia". Denne konferansen blir tradisjonelt avholdt på slutten av året, for å gjøre det mulig å summere resultatene av forretningsåret og definere hovedtrendene for den fremtidige utviklingen.

Assosiasjonen har mange ulike kunder med mange ulike behov. Noen trenger hjelp til å lage gode forretnings- og markedsføringsplaner, mens andre trenger å få gjort markedsundersøkelser. Kundekretsen kommer fra mange ulike forretningsområder, og det er både nyetablerte bedrifter og bedrifter med lang erfaring som søker deres assistanse. De små bedriftene som søker deres tjenester kommer hovedsakelig fra handel- og servicesektoren.

Totalt, med de tre ulike avdelingene (pluss datterselskapene), arbeider det mellom 80 og 90 mennesker for RAM. Flest arbeider i Moskva, men de har i tillegg seks regionale kontorer liggende i Tatarstan, Varanezh, Kaliningrad, Novosibirsk, Tver og Tyumen.

3.3 FASIE –"Foundation for Assistance to small Innovative Enterprises"

FASIE er en ikke-kommersiell statlig stiftelse som ble startet av den russiske regjeringens resolusjon No 65 fra februar 1994.

Denne stiftelsens mål er å:

- implementere regjeringens politikk for utvikling og hjelp til små innovative bedrifter
- tilby hjelp – enten ved hjelp av direkte finansiell karakter, eller ved informasjon
- implementere prosjekter som bidrar til å utvikle nye high-tech produkter
- skape og utvikle en infrastruktur for SMB

FASIE fungerer både som en initiativtaker og en deltaker i utviklingen av lover og regler som berører SMB-aktivitetene.

Siden stiftelsens oppstart i 1994 har mer enn fire tusen SMB fra ulike regioner rundt om i landet søkt om støtte, ut fra disse har et ekspertpanel valgt å gi rundt to tusen tilslag.

Stiftelsens internasjonale partnere er blant annet Tacis (Technical Aid to the Commonwealth of Independent states) og Eurasia. Og de har knyttet til seg kontakter med lignende organisasjoner i Frankrike, England og USA med flere. Hvert år bidrar også stiftelsen med hjelp til over 150 små bedrifter i spesialiserte utstillinger innenfor medisin, ingeniør, bioteknologi, IT med mer.

4 Nettverk

Hovedoppgaven til de eksisterende russiske nettverkene innenfor innovasjons- og etableringsvirksomhet er å bidra med informasjon om ulike kapitalmuligheter (fond, konkurranser), eksisterende innovasjonsprogrammer, prosjekter og så videre, som finnes i Russland på både lokale, regionale og føderale nivå.

4.1 SIORA ("Syet informatsionnovo obyoma regionalnikh agenstv")

I perioden 1994-1998 etablerte Russian Agency for Small and Medium Business Support (RA), et nettverk for regionale byråer for SMB-utvikling som omfatter over 50 ulike regioner i Russland. For å bedre promoteringen av og fremme fellesinteressene til russiske SMBer, ble en assosiasjon med navn "Razvitie" (utvikling) etablert i 1997. Denne assosiasjonen omfavner ca 40 regionale byråer. For å lette informasjonsutvekslingen og serviceutviklingen i dette nettverket ble internetportalen SIORA etablert. SIORA ble etablert av RA med hjelp fra den russiske regjeringen og EU. Ifølge dekretet fra den russiske regjeringen skal SIORA danne basisen for utviklingen av et nasjonalt informasjonsnettverk for små og mellomstore foretak. SIORA har mer enn 6.000 besøkende hver dag, og webportalen blir administrert av RA.

De fundamentale målene til SIORA er:

- å skape gjennomsliktighet i den hurtig voksende russiske privatøkonomien
- å lette russiske private foretaks informasjonssøk
- å bidra med et fullstendig servicetilbud til potensielle investorer, forretningspartnere og finansielle institusjoner.

SIORA tilbyr en rekke ulike rådgivende tjenester, alle i overensstemmelse med ISO 9001:2000 internasjonale standard. De tilbyr markedsforskning, legale tjenester, partnersøk, reklame, seminarer og ledelsesopplæring.

4.2 Nettverk for innovasjonsselskaper fra RAS (Russian Academy of Science)

Dette nettverket ble etablert i 2004 og inkluderer 15-20 foretak fra alle russiske vitenskapsentre (RAS). Det russiske vitenskapsakademiet ble etablert så tidlig som i 1724 (under Peter den Store). Akademiet fikk i 1991 tildelt posisjonen som den overordnede vitenskapelige institusjonen i Russland gjennom et dekret fra Presidenten.

RAS er en uavhengig ikke-kommersiell institusjon som driver grunnleggende forskning med mål om å oppnå bedre kunnskap om den naturlige, sosiale og menneskelige utviklingen som fremmer teknologisk, økonomisk, sosial og kulturell utvikling i Russland.

4.3 Nettverk for regionalt samarbeid i Murmansk regionen

Dette nettverket ble etablert i 2001 som resultat av et TASIC-prosjekt. Dette nettverket skulle ha som mål å koble økonomiavdelingene i alle byer i Murmansk oblast, med det formål å skape samarbeid om designaktivitet. Samarbeidet er finansiert av TACIS-midler.

5 Fond/konkurranser

Det er etablert en rekke ulike fond som har som mål om å bidra med venturekapital og det arrangeres også en rekke konkurranser hvor aktører skriver forretningsplaner for en ide de ønsker å kommersialisere. Aktøren med den beste forretningsideen får muligheten til å realisere sin forretningsplan, enten med økonomisk hjelp og/eller hjelp til nødvendig tilrettelegging,.

5.1 Statlig ventureselskap

Andrey Shironov, den russiske viseministeren i økonomi, la frem i en tale i mai 2006 at i løpet av 2006 skulle det etableres et statseid ventureselskap. Selskapet skulle få en kapitalbeholdning på RUR 15 milliard (ca NOK 3,75 mrd) som skulle allokere fra statsbudsjettet. Selskapets misjon er å etablere 8-15 venturefond i Russland med en statlig deltakelse på mellom 25-49 prosent. Resterende andel skal komme fra private investorer. Hvert fond skal ikke overgå en beholdning på mer enn RUR 3 milliard (ca NOK 750 mill). Disse venturefondene skal igjen investere i high-tech og innovative bedrifter. Staten ville videre begrense sin andel av profitten til en femtedel av refinansieringsraten som er satt av den russiske Sentralbanken.

5.2 FASIE -"Foundation for Assistance to small Innovative Enterprises"

Stiftelsen FASIE som ble beskrevet i avsnitt 3.3 har en rekke ulike fond, eller programmer som de kaller det, hvor SMB bedrifter kan søke om støtte. Disse blir beskrevet nedenfor.

5.2.1 Programmet "Start"

"Start" er et fond som skal bidra med finansiering av startkapital til innovative prosjekter i et tidlig utviklingsstadium. Fondets finansieringskilde er Det føderale forskningsbudsjettet). Det viktigste målet for programmet er at de sammen med forskere, ingeniører og studenter skal bidra til å øke produksjon av nye varer/tjenester. Fondet bidrar med et tilskudd på hele RUR 4,5 millioner fordelt over tre år til hver av de bedriftene som får tilsagn. I 2004 fikk ca 350 tilsagn av totalt ca 4.000 søkere, Av de 350 var det ca 40 fra regionene, mens de resterende var fra Moskva og St. Petersburg oblast.

1. år:

RUR 750.000 (ca NOK 180.000) blir gitt som oppstartsbevilgning første året med en pengeutbetaling kvartalsvis med RUR 187.500 (ca NOK 45.000) hvert kvartal. Etter hvert kvartal kreves avlevert en kvartalsrapport. Denne rapporten skal gi en tilfredsstillende dokumentasjon av hvilket arbeid som er gjort i foregående kvartal.

Dette er penger som blir øremerket produksjonsutstyr, produksjonslokale etc. og ikke til ansattes lønn.

2. år:

Hvis man etter første året klarer å skaffe en investor, skriver en tilfredsstillende rapport for arbeidet som er gjort, skriver en god forretningsplan og ny søknad – så får man ytterligere penger fra fondet.

Hvis en investor bidrar med RUR 1.500.000 (ca NOK 375.000), så vil fondet bidra med tilsvarende beløp.

Pengene utbetales fremdeles kvartalsvis og det må foreligge rapportert etter hvert kvartal for å få utbetalt neste kvartals andel av bevilgningen.

3. år:

Hvis du har oppnådd et godt resultat andre året og klart og investere i produksjonsutstyr/lokale for en verdi av RUR 2.250.000, og i tillegg skriver en ny god søknad og lager en ny forretningsplan, så kan du få bevilget ytterligere RUR 2.250.000 fra fondet.

Etter det 3. året skal en ha klart å etablere et foretak med mellom 5-20 ansatte med en årlig bruttoinntekt på min RUR 600.000 per person.

5.2.2 Programmet "Stafka"

Dette programmet skal hjelpe utviklingen av små innovative foretak gjennom å sikre bedre kredittbetingelser og bistå med gode leasingsystemer. Programmet skal også hjelpe små bedrifter med å få kreditt i banken. Dette programmet har en rekke samarbeidsavtaler med ulike fond som hjelper små bedrifter innen den vitenskapelige og teknologiske sfæren som for eksempel Russisk bankutvikling, "Den tyske Volga banken", Leasingsenteret ved Volga.

5.2.3 Programmet "PUSK"

PUSK ("Partnerstvo Universitetov c Kompanij") er et fond som gir penger til prosjekter som fremmer utviklingen av små bedrifter innen vitenskapelig og teknologisk sfære og høyner det teknologiske nivået i bedriftene, som igjen øker deres konkurransevne. Finansieringskilden er det føderale forskningsbudsjettet og har en budsjetttramme på RUR 30 millioner (ca NOK 7,5 mill). Fondet blir arrangert som en konkurranse hvor målet er å frembringe 10 statlige kontrakter. Deltakerne i konkurransen må være små, innovative bedrifter i partnerskap med en høyere forskningsinstitusjon.

5.2.4 Programmet "Temp"

Temp ("Tekhnologij – maliym predpriatiam") er et program som skal sette opp farten for utviklingen av små og mellomstore vitenskapsbaserte foretak. Dette er et nytt program fra 2005. Programmet/fondet bevilger kun penger til kjøp av ny teknologi ("know-how"), teknisk utstyr, lisenser eller patenter og lignende, hvor det eksisterer SMBer som ønsker å utvikle seg eller prøve seg på nye veier. Budsjettet er på RUR 400 millioner (ca NOK 100 mill).

5.2.5 Programmet "Polzunovskie granty"

"Polzunovskie granty" er et slags oppstartsgarantifond. Dette fondet skal hjelpe studenter, lærlinger og unge forskere med finansiell mulighet til å skape og utvikle nye produkter og ny

teknologi med det mål å skape små bedrifter. Hvert tilskudd er på minimum RUR 50.000 (ca NOK 12.500).

5.2.6 Programmet "Inter"

Inter er et program for å fremme utviklingen av små bedrifter innen vitenskaplig-teknisk sfære og for virksomheter som ønsker å etablere seg innenfor spesial økonomiske soner (se kap 7) eller teknoparker (se kap 6.1).

5.2.7 Programmet "Fond-INTAS 2006"

Dette er et samarbeidsprosjekt mellom INTAS⁴ og Fasie (se kapittel 3.3) som ønsker å bevilge penger til Innovative partnerskapsprosjekter. Budsjettrammen er på RUR 16 mill (ca NOK 4 mill), med henholdsvis RUR 8 mill (ca NOK 2 millioner) fra hver av partene.

De ønsker å støtte teknologisk orienterte SMBer som ønsker å drive med innovativ virksomhet og skape internasjonalt partnerskap. Fond-INTAS vil bidra med finansiell støtte til forskning som kan lede til utvikling av innovative produkter, teknologier eller service av en signifikant økonomisk karakter. Prosjekter må ha minst 3 kontraktører, en russisk liten bedrift og to fra INTAS medlemmer.

Maksimum bevilgning ligger på RUR 1,6 mill (ca NOK 400.000).

5.2.8 Programmet "Rasvitie"

Dette fondet skal bidra til å få vitenskapelig forskning eller ideer som har spunnet ut fra forskning kommersialisert. Det er også her ønskelig å støtte utviklingen av SMB. De stiller høye krav til en god forretningsplan og mulighetene for at dette produktet har et stort potensial for å bli en kommersiell suksess.

5.2.9 Programmet "U.M.N.I.K"

Dette programmet har oppstart i 2007 og varer frem til 2010 og vil ha to søknadsrunder. Programmet ønsker å hjelpe unge forskere som driver med innovativ forskning og bidra til utviklingen av små bedrifter innen den vitenskapelig teknologiske sfæren. Til sammen 1.000 unge forskere vil bli gitt anledning til å delta.

Målet er å stimulere unge forskere til å delta i virksomheter knyttet til vitenskap og innovasjon. Den økonomiske rammen er på RUR 200.000 (ca NOK 50.000) per år for hvert prosjekt.

⁴ The International Association for the Promotion of Co-operation with Scientists from the New Independent States (NIS) of the Former Soviet Union is an independent International Association formed by the European Community, European Union Member States and like-minded countries to promote East-West scientific co-operation between INTAS members and INTAS-NIS partner countries.

5.3 Formap

Formap er et statlig fond for utvikling av små bedrifter i Murmansk oblast. Dette var opprinnelig en del av det føderale fondet som skulle hjelpe små og mellomstore bedrifter, men ble lagt ned i 2004. Men de regionale forgreiningene av dette fondet fortsatte å virke.

Disse regionale fondene tilbyr ulike kreditter for å bidra til utviklingen av SMBer:

- Mikro-kreditt til bedrifter som driver med handelsvirksomhet. Kredittrammen ligger på mellom RUR 30-50.000 (ca NOK 7.500-12.500) og er svært kortsiktig (1-6 mnd.) med høy rente (20-25 prosent).
- Kreditter til kjøp av nytt utstyr for SMB. Kredittrammen er på RUR 200.000 (ca NOK 50.000) og gis over litt tid fra 6 mnd til 2 år, med noe lavere rente enn til mikro-kreditt.
- Middelsstor-kreditt til SMBer som ønsker å ekspandere. Kredittrammen er på RUR 700.000 (ca NOK 175.000).

5.4 Regionalt utviklingsfond

Dette fondet er kun for potensielle søkere fra St. Petersburg. Dette fondet arrangerer hvert år en innovasjonsutstilling "Russian Innovation exhibition." Ut fra denne utstillingen blir cirka 4-5 av de beste innovasjonsbaserte ideene trukket ut og belønnet med tilsagn fra dette fondet.

5.5 GAPR fondet "The guaranty fund for Development of scientific-technical production"

GAPR-fondet er en ikke-statlig ikke kommersiell organisasjon som ble opprettet i 1999. Dette fondet skal bidra med finansiell hjelp til innovative bedrifter.

GAPR fondet har som mål å:

- utvikle entreprenørskap ved å tiltrekke finansielle ressurser fra banker, private investorer, innovasjonsfond, venturekapital og så videre
- utvikle infrastruktur for organisasjoner og finansiell interaksjon mellom budsjett- og ikke-budsjettorganisasjoner når det gjelder støtte til små og mellomstore bedrifter innenfor vitenskaplig /teknologisk sfære.

5.6 RVCA –"Russian Venture Capital Assosiation"

RVCA ble etablert i 1997 og har i dag 29 medlemmer og 18 tilknyttede medlemmer gjennom den Europeiske VCA (EVCA).

RVCA har som mål å:

- skape et positivt miljø, både på det politiske hold og blant entreprenører, for investeringsaktiviteter.
- Representere RVCA sine medlemmers interesser på myndighetsnivå, i media, i finansmarkedet og industrimarkedet innad i landet og i utlandet.
- Hjelp med informasjon og kommunikasjon
- Bygge opp en gruppe av høyt kvalifiserte fagfolk for venturebaserte bedrifter

5.7 Konkurransen ”Zolotaya innovatsy Povolcha”

Dette er en konkurranse for innovative prosjekter/bedrifter ved Volgadistriktene med aktivt samarbeid med høyere forskningsinstitusjoner eller annen vitenskapelig/forskningsorganisasjon.

5.8 Konkurransen ”Tekhnology universitetov – maly kompanyam”

Dette er også en konkurranse for små bedrifter ved Volga. Konkurransen går ut på å utarbeide mekanismer som kan bidra til å fremme utviklingen av små bedrifters mulighet til å utvikle ny teknologi gjennom undervisning/opplæring av unge spesialister som studerer på universitetet.

5.9 Stiftelsen ”The Russian Foundation for Basic Reseach” (RFBR)

Dette er en føderal stiftelse som ble opprettet gjennom en forordning (Nr. 426) fra Presidenten i Den Russiske Føderasjonen april 1992, som følge av et initiativ fra nasjonens ledende forskere. Det er en statlig organisasjon som ikke arbeider for økonomisk vinning. Dens hovedmisjon er å støtte pågående forskningsarbeid innenfor abstrakt vitenskap, og skal hjelpe til å bygge nye forbindelser mellom forskningsmiljø og staten.

Midlene har som formål å:

- hjelpe grunnforskning
- bidra til bedre fasiliteter som skal høyne forskere/vitenskapsmenn sine kvalifikasjoner
- hjelpe med distribusjon av informasjon og resultater av forskning og opprette linker mellom forskere i inn- og utland
- hjelpe for å bedre det internasjonale samarbeid
- forskningsovervåking

6 Programmer

Myndighetene i Russland, både på lokale, regionale og føderale plan, har utarbeidet ulike programmer som har som mål å utvikle regionens eller landets økonomi og produksjon. Innovasjon og utvikling av innovasjonsbaserte bedrifter er felles for de fleste av de ulike programmene som vedtas.

6.1 Føderale program

- Føderalt program for å skape forretningsinkubatorer, og teknoparker.
- Føderalt program for å skape Teknopolis.

Det skilles mellom forretningsinkubatorer, teknoparker og teknopolis:

En **Forretningsinkubator** eller en industriinkubator skal bidra til utvikling av innovasjonsmiljø og kunnskapsintensiv næringsvirksomhet i industriområder med omstillings- og nyskappingsbehov. En industriinkubator skal springe ut av en eksisterende bedrift eller industrimiljø, der målet er å skape knoppskyting fra eksisterende aktivitet. Bedriften skal tilby lokaliteter og må forplikte seg til å sette av kapital, nettverk og personell til rådighet for en periode (www.siva.no 2006). En viktig forutsetning er her at disse får betalt store deler av sine utgifter fra det regionale eller lokale budsjettet. Slike inkubatorer fins foreløpig kun i Moskva, St. Petersburg og Novosibirsk.

En **Teknopark** er gjerne knyttet opp mot et forskningsmiljø. Teknoparken har som mål å kommersialisere forskningsarbeidet. Den skal vise frem/promotere prosjekter ved hjelp av seminarer, utstillinger osv. Teknoparken skal også hjelpe og organisere arbeidet for små bedrifter, drive konsulentvirksomhet og administrere prosjekter. Teknoparker får ingen subsidiering fra verken regionale eller nasjonale budsjett.

En **Teknopolis** har en langt mer gunstig posisjon. En by som får status som en Teknopolis får byen tilbakeført penger som innbyggerne har betalt i skatt til staten – de får med andre ord tilbakeført penger fra det føderale budsjettet (ca 50 prosent) til det lokale budsjettet. Dette skal bidra til å få bygget opp en god infrastruktur rundt innovativ virksomhet og nyetableringer. Det kreves mye arbeid for en by å oppnå en slik status. Det kreves definerte planer, programmer og prosjekter fra søkerbyen i tillegg til en god og grundig søknad for å få tilslag. Det er i dag ca 7-8 byer som har fått tilkjent denne statusen. De fleste av disse er såkalte lukkede byer, militærbyer).

6.2 Det føderale programmet for statlig hjelp til små foretak i perioden 2005-2008

Dette nye programmet viser planene for myndighetenes mål og virkemidler til hjelp for små foretak i Russland i perioden 2005 til 2008. I dette programmet planlegges det å øke antallet forretningsinkubatorer fra 30 til 110. Finans- og handelsministeren, Andrey Sharonov, har blant annet fremlagt som mål at små foretak skal øke sitt bidrag til BNP fra 13,5 prosent i 2005 til 20 prosent i 2008.

Den russiske regjeringen har intensjon om å allokere RUR 1 milliard til dette programmet og det er fremmet forslag om å doble denne summen neste år. Denne summen skal i følge Sharanov være tilstrekkelig for å teste ut de første støttetiltakene og vil for fremtiden, avhengig av medfinansiering fra private og regionale budsjettfond, bidra til hjelp for små foretak. Regjeringen håper at adopsjonen av programmet vil redusere små foretak sine utgifter betraktelig i forbindelse med administrative barrierer. Statsdumaen har allerede godkjent reglene for tildeling av føderale budsjettfond, som nettopp er øremerket som statlig hjelp til små foretak (www.siora.ru/news 2006).

6.3 Strategi for utviklingen av forsknings og innovasjonsvirksomhet i Murmansk regionen for perioden frem til 2015

Dette programmet gir en fremstilling av:

1. den generelle situasjonen i regionene
2. de strategiske problemene med den regionale vitenskapelige, tekniske innovasjonspolitikken
3. tilstanden og tendensene for den regionale utviklingen innenfor den vitenskapelige, tekniske sfæren
4. potensialet innenfor forskning og prognoser for bruk av forskningen for å kunne løse de prioriterte oppgavene innen vitenskap og innovasjon
5. mekanismer for å kunne realisere den regionale forsknings- og innovasjonspolitikken
6. konklusjon

Programmet beskriver dagens situasjon og har mange bra målsettinger, men kritiseres for manglende konkrete tiltak og muligheter til nødvendig finansiering. Det nærmeste programmet kommer en konkretisering av finansieringen er at pengene må komme fra ulike investeringer. Det gis ingen lovnader om støtte fra det regionale budsjettet.

6.4 Strategi for den økonomiske utviklingen i Apatity

Dette regionale programmet går ut på å forme og utvikle en strategi med mål om at Apatity i fremtiden skal få status som en "spesialøkonomisk sone" (se definisjon kapittel 7) gjennom prosjektet "Apatity – Town of Science." Ved å tilkjennes en slik status vil det allokere midler fra det føderale budsjettet til utvikling av SMB og innovativ virksomhet til Apatity, og det vil være gunstige betingelser for næringslivet (se mer kapittel 7). For å kunne oppnå en slik status derimot må det først eksistere et vitenskapelig senter, universitet, infrastruktur tilrettelagt for innovasjon (som for eksempel en teknopark), ledig bygningskapasitet (min 2 km²) og tilgjengelig transport kapasitet (flyplass, jernbane og så videre). Som en del av arbeidet med å oppnå status som "spesialøkonomisk sone", etableres en industriinkubator. Dette er et regionalt prosjekt, men hvor 50 prosent av midlene allokere fra det Føderale budsjett. Prosjektet har en ramme på RUR 30 mill (ca NOK 7,5 mill) fordelt over de 3 første årene, og så RUR 2 mill (ca NOK 500.000) de påfølgende år. Pengene skal brukes til å etablere et miljø med kontorplasser (ca 20 stk), tilrettelagt utstyr og rådgivning. Det legges opp til at det skal være konkurranse om de 20 plassene, slik at man tildeles en kontorplass for 3 år og etter endt periode kommer det inn nye aktuelle SMB-aktører.

7 Special Economic Zones (SEZ)

Russiske myndigheter har etablert en rekke ulike insentiver for å fremme utviklingen av små og mellomstore bedrifter (SMB) og innovasjon i Russland. Som en viktig del av myndighetenes insentivordninger opprettes såkalte ”spesialøkonomiske soner” (SEZ).

Poenget med disse økonomiske sonene er å skape noen konkrete soner hvor betingelsene for å drive næringsvirksomhet vil være spesielt gunstige, blant annet ved hjelp av bedre skattebetingelser og bedre infrastruktur. Nøyaktig hvor mange slike soner som skal etableres og betingelsene rundt disse sonene er ikke enda helt bestemt - til tross for at det allerede er etablert fire slike soner. Det arbeides for å etablere to ulike typer økonomiske soner; en forskningssone på inntil 2 kvadrat kilometer og en industrisone på inntil 10 kvadratkilometer.

Det føderale budsjettet for 2006 øremerket RUR 8 milliarder (ca NOK 2 mrd) til styrking av infrastrukturen i de økonomiske sonene. Disse midlene håndteres av staten, men hovedtyngden av investeringene forventes å komme fra private investeringer, tiltrukket av skattelettelser og andre insentiver (The Moscow Times, nov 2005). Bedriftene som får adgang til å investere i disse sonene er påkrevd å investere minimum RUR 330 mill (ca NOK 82,4 mill) i sonen i løpet av den gjeldende 20-årsperioden og minimum RUR 33 mill (ca NOK 8,2 mill) i løpet av det første året. Dette kritiseres fra ulike hold fordi det naturlig nok ekskluderer en rekke små aktører som ikke har slike finansielle muligheter.

Russiske myndigheter har foreløpig valgt ut fire soner som senter for teknologisk forskning. Disse sonene ligger i byene Dubna, Zelenograd, St. Petersburg og Tomsk. Videre har valgt ut Yelabuga i Tatarstan, og Lipetskregionen i Sentral-Russland som industrisoner (The Moscow Times, nov 2005). Disse industrisonene har blitt gitt en tidsramme på 20 år. Det vil si at de gunstige betingelsene for de bedriftene som investerer i disse sonene skal være gjeldende i 20 år.

Det planlegges også å etablere frie havne soner. I følge Jury Zhdanov, sjef for det Føderale Byrået for Spesial Økonomiske Soner (RosOEC), skal de frie havnesonene er planlagt å ha en tidsramme på hele 49 år. Denne lange tidsperioden skyldes de svært høye kostnadene knyttet til infrastrukturen ved havnene som vil kreve svært høye investeringer. Tre eller fire slike frihavner planlegges, hvor det blant annet blir lagt opp til toll- og skattefordeler på import av kostbart havneutstyr (Russian Fish Report, april 2006).

Etableringene av disse Spesial Økonomiske Sonene har møtt en del motstand og kritikk fra ulike hold. Blant annet blir regjeringen kritisert for å konsentrere seg for mye rundt Moskva og St. Petersburg og for lite om regionene – hvor behovene for investeringer angivelig er større. Det har spesielt vakt forundring at innovative tungvektene som Novosibirsk og Nishnij Novgorod ikke har blitt valgt ut som satsningssoner. Finansminister German Gref har svart på denne kritikken med at de har ønsket å starte med et lite utvalg av soner men at flere vil få muligheten senere. Gref har videre uttalt at kvaliteten på søknadene fra flere av regionene var skuffende dårlig. En annen kritisk vinkling til disse soneetableringene går ut på regjeringens overdrevne involvering i den økonomiske utviklingen i landet. Enkelte er bekymret for at det nå skapes kunstige gode betingelse for bedrifter som egentlig ikke er markedsøkonomisk levedyktige. Spesielle anordninger som slike soner og teknoparker og så videre bør være svært begrenset i omfang, og nøye målrettet og strengt vurdert for å unngå konkurransevridning og markedsimplikasjoner.

8 Andre støttefunksjoner

I tillegg til alle disse ulike programmene, fondene, nettverkene og byråene finnes det flere andre støttefunksjoner som innovasjonssentre, strukturer som skal hjelpe og sikre intellektuell eiendom med mer.

Innovasjonsenter

Innovasjonsenter har som mål å bidra med infrastruktur som skal tilrettelegge og lette arbeidet med ulike typer innovasjon, med mål om at disse innovative bedriftene skal kunne bli levedyktige små og mellomstore bedrifter (SMB). Disse innovasjonssentrene bidrar med alt fra konsultasjonsvirksomhet, vurdering av markedspotensial, informasjon om lover, regler og rettigheter med mer.

Over 30 ulike innovasjonssentre er listet opp i vedlegget bak i rapporten.

Strukturer for support til sikring av intellektuell eiendom

Et eksempel på dette er ”Russian Agency for Patents and Trademarks” (ROSPATENT) som arbeider for å sikre eiendomsretten til russiske forskere, produktutviklere osv ved hjelp av blant annet patentordninger.

9 Oppsummering og kommentar

Denne rapporten kartlegger noen av de insentivene som finnes i Russland i dag med mål om å fremme utviklingen av SMB og innovasjon i landet, men den viser på langt nær alle. Det ville være en tilnærmet umulig oppgave å kunne kartlegge hele det mylderet av insentiver som finnes på føderale, regionale og lokale hold. Denne rapporten gir likevel en oversikt over noen av de viktigste, og viser at det finnes en rekke mulige støttefunksjoner.

I tillegg til denne kartleggingsrapporten er det skrevet en rapport som viser status for utviklingen av SMB og innovasjon i Russland (Voldnes, 2007). En av konklusjonene i den rapporten er at Russland på langt nær utnytter sitt innovasjonspotensial eller evner å få en sterk utvikling i inntektsbringende SMBer. Til tross for sin høye andel av høyt utdannede mennesker og store andel av befolkningen som arbeider innenfor forskning og utvikling, ligger Russland rangert blant de dårligste i verden når det gjelder innovasjon (OECD, 2006).

Små foretak i Russland bidrar kun med rundt 13-14 prosent av landets bruttonasjonalprodukt. Den positive økonomiske utviklingen som har vært i landet siden den økonomiske krisen i 1998, er i stor grad avhengig av noen veldig få mektige aktører, spesielt innenfor olje og gass, og dette gjør økonomien sårbar. Dette får også implikasjoner for norske aktører som ønsker å satse i det russiske markedet. En større utvikling i solide små foretak i Russland ville skape et større mulighetsområde for norske aktører sett og betraktning an en slik utvikling ville skape mer likeverdige samarbeidsforhold mellom norske og russiske aktører. Mange russiske entreprenører besitter både ønske og tekniske evner til å starte egen bedrift, men mangler ledelseskompetanse for å kunne utvikle lønnsomme, suksessfulle SMBer (Dilts & Hallam, 2000).

Årsakene til at de russiske entreprenører ikke helt lykkes å utvikle SMBer i den retningen og styrken som er ønskelig for russiske myndigheter og den russiske økonomien er komplekse. Etter å ha snakket med en rekke russere som har behov for virkemidlene som er etablert for å fremme SMB-utvikling og innovasjon, enten de allerede har startet opp en liten bedrift eller ønsker å gjøre det, ser man at flere av virkemidlene har sine svakheter. Den største svakheten ligger i at de mange programmene som har fremmet behovene for innovasjon og utvikling av SMBer ofte mangler de nødvendige verktøyene til å kunne realisere sine mål. Det er da først og fremst en mangel på tilgjengelig risikokapital. Når det gjelder alle de ulike fondene som skal bidra med finansiell hjelp til utvikling av innovasjon og SMBer, er de ofte sentralt forankret og det er vanskelig og delvis umulig for regionene å få hånd om disse pengene. Kravene som stilles med omfattende søknader med velformulerte forretningsplaner for å få støtte fra de ulike virkemidlene, er for mange små entreprenører en umulig oppgave både av kunnskaps-, tids-, og kapitalmessige årsaker. Russiske småentreprenører hevder at det er umulig å få tak i slike midler hvis man ikke har de rette kontaktene. Det å ha de rette kontakter for å kunne drive med næringsvirksomhet i Russland virker i mange tilfeller avgjørende. Presidenten for Organisasjonen for små og mellomstore bedrifter i Russland, Sergey Barisov, skrev i Moscow times (sep 2006) at:

”...skal man drive en liten eller mellomstor bedrift i Russland i dag må du ha de rette kontaktene med politiet og de regionale myndighetene, og hvis du driver virksomheter i større skala må du ha de rette kontakter i Kreml...”(fritt oversatt)

Årsakene til at russiske myndigheter ikke helt klarer å nå sine ambisjoner for utviklingen av SMBer og innovativ virksomhet til tross for sine mange virkemidler, skyldes i stor grad svikt i det institusjonelle systemet. Institusjoner er her samfunnets spilleregler eller mer formelt uttrykt; "...de menneskeskaptene restriksjonene som former menneskenes interaksjon..." (North 1990). Institusjonene har som mål å redusere usikkerhet og gi struktur i dagliglivet. Det russiske institusjonelle systemet er på langt nær ferdig tilpasset det nye markedsøkonomiske systemet. Det vil ta tid før alle nødvendige lover og regler er tilrettelagt et markedsøkonomisk prinsipp, og det resulterer i at byråkratiet er uoversiktlig og tidvis dualistisk, og skaper mange unødvendige barrierer for entreprenører.

Den eksisterende industristrukturen med noen svært mektige aktører med mye kapital i ryggen og som i tillegg påstås å ha de rette kontaktene, bidrar også til at inngangsbarrieren for små aktører stor. Disse inngangsbarrierene er lavere i mer handels- og servicerelevante virksomheter, noe som har resultert i at russiske SMBer har vokst mest i denne sektoren.

En annen viktig forklaringsfaktor har en historisk og tradisjonsbundet karakter. Over 70 år med en planstyrt økonomi er ikke endret over natten (Dilts & Hallam, 2000). Det er ikke så enkelt for en befolkning som har vokst opp med å forvente livslang full sysselsetting uavhengig av produktivitet og lønnsomhet, å tenke og opptre etter markedsøkonomiske prinsipper.

Entreprenører i alle kulturer er de som er villig til å påta seg en viss risiko for muligheten for fremtidig fortjeneste og uavhengighet (Dilts & Hallam, 2000). Når en da tar i betraktning de ovenfor nevnte forholdene i Russland, både når det gjelder institusjonelle implikasjoner, industrielle hindringer og mentale barrierer, er risikoen for de russiske entreprenørene betraktelig større enn for mange i den vestlige verden. Hvis man ser SMB-utviklingen i lys av disse forklaringsfaktorene har russerne nådd langt på 15 år – en tidsperiode sett i et historisk perspektiv som svært kort tid.

10 Referanser

- Dilts J.C. & S.F. Hallam (2000). Entrepreneurism Rising from the Ashes of Communism. Roadway Express Inc.
- Goskomstat, Federal Service of Statistic (2004). Russia in figures. Concise Statistical Handbook.
- Goyal A. (2003). Can Putin change Russia? The Russia Journal. www.therussiajournal.com
- Klapper, L., L. Leaven & R. Raguram (2005). Barriers to entrepreneurship. *Beyond Transition*, **16**: 1.
- Moscow Times (2005 og 2006). Ukeavis som utgis i Moskva.
- North, D.C. (1990). Institutions, Intitutional change and Economic Performance. Cambridge University press, United Kingdom.
- OECD, Organisation for economic co-operation and development, Economic Survey of the Russian Federation, November 2006.
- Peng, M.W. (2003). Institutional transitions and strategic choices. *Academy of Management Rewiew*, **28**: 2, pp. 275-296.
- Powell, W. & P. DiMaggio (1991). The new institutionalism in organisational analysis. Chicago: University of Chicago press.
- Radaev, V. (2001). The Development of Small Entrepreneurship in Russia. Discussion Paper No. 2001/135, United Nations University og World Institute for Development Economics Research.
- Russian Fish Report.
- Shevtsova, L. (2007). Imitation Russia, The Carnegie Moscow Center, Publications.
- USAID (United States Agency for International Development) and Russian SME Resource Centre, (2003). Analysis of the Role and Place of Small and Medium-Sized Enterprises in Russia. Moskva 2003.
- USAID (United States Agency for International Development) and Russian SME Resource Centre, (2004). Analysis of the Role and Place of Small and Medium-Sized Enterprises in Russia. Moskva 2004.
- Voldnes, G. (2007). Status for utviklingen av små og mellomstore bedrifter og innovasjon i Russland. Rapport nr. 2/2007, Fiskeriforskning.
- Yakovlev, A. (1996). Industrial Enterprises in the Markets: New Marketing Relations, Status and Prospects of Competition. *Communist Economies & Economic Transformation*, **8**: 4, pp. 501-515.

Personlige intervju

- Alimov, A.N. (2006). Leder av Avdelingen for Økonomisk utvikling i Murmansk oblast.
- Alifanova, N. (2005). Deputy Director General, Russian Agency for SME Support.
- Friauf, Olga (2005). Russian Marketing Association (RA).
- Gorskaya, E, (2005). Russian Agency for SME Support.
- Kamenetskij, A. (2006). Leder av FORMAP – regionalt fond for SMB.
- Mishina, E. (2005). Foreign Relations Expert, Russian Agency for SME Support.
- Rotinskikh, Mila (2005). Russian Marketing Association (RA).
- Kotelnikov, V. (2005, 2006). Kola Science Centre, Leder av Teknopark Apatity.

I tillegg har det blitt foretatt flere intervjuer av russere som enten har startet opp egen bedrift eller har ønske om å starte opp egen bedrift. Disse er beholdt anonyme.

Internettadresser

<http://www.business-in-russia.com>

<http://www.cfin.ru/business-plan>

<http://www.csr.ru>

<http://www.cvbr.ru>

<http://www.garant.ru>

<http://gw2r.com>

<http://www.fishnet.ru>

<http://www.fishres.ru>

<http://www.levy.ru>

<http://www.marketsurveys.ru>

<http://www.mbm.ru>

<http://www.mybusiness.km.ru>

<http://www.murman.ru>

<http://www.ncci.ru>

<http://www.nrcc.no>

<http://www.rcsme.ru>

<http://www.siora.ru>

<http://www.sme-news.ru>

<http://nw.smesupport.net>

<http://www.taxhelp.ru>

<http://www.themoscowtimes.com>

<http://www.therussiajournal.com>

<http://en.wikipedia.org>

Vedlegg – Innovasjonssentre i Russland

АНО Белгородский инновационно-технологический центр "ТРАНСФЕР"

Руководитель: Симачев Александр Викторович
Адрес: 308002, г. Белгород, ул. Мичурина, 39-а
Телефон: (0722) 26-26-09
Факс: (0722) 26-26-09
E-mail: transfer@mail.belgorod.ru

» ООО "Владимирский инновационно-технологический центр"

Руководитель: Фомин Анатолий Николаевич
Адрес: 600009, г. Владимир, ул. Электрозаводская, 7
Тел.: (0922) 35-4236
Факс: (0922) 35-4236
E-mail: lbb@vtsnet.ru

» НП Инновационно-технологический центр «Академический»

Руководитель: Бейлин Евгений Львович
Адрес: 620016, Екатеринбург, ул. Амундсена, 10
Тел.: (3432) 67-95-28
Факс: (3432) 67-93-67
E-mail: Bel@rimet.ru

» АНО Региональный научно-технологический парк «Уральский»

Руководитель: Кононов Юрий Анисимович
Адрес: 620078, г. Екатеринбург, ул. Комсомольская, 61
Тел.: (3432) 74-01-88
Факс: (3432) 74-01-88
E-mail: Tpark@ustu.ru

» Зеленоградский инновационно-технологический центр

Руководитель: Беспалов Владимир Александрович
Адрес: 124498, г. Москва, К-498 МГИЭТ (ТУ)
Тел.: (095) 532-0121
Факс: (095) 532-0111
E-mail: zelpark@techpark.miee.ru

» ЗАО «Инновационный центр новых технологий»

Руководитель: Крупнов Юрий Анатольевич
Адрес: 124498, Москва, Зеленоград, Солнечная аллея, МГИЭТ, стр. 9
Тел.: (095) 530-9911, 530-7831
Факс: (095) 530-9911, 530-7831
E-mail: icnt@icnt.ru

» Инновационно-технологический центр КНИАТ

Руководитель: Баскевич Петр Петрович
Адрес: 420036, г. Казань, ул. Дементьева, 2в
Тел.: (8432) 10-51-50
Факс: (8432) 10-51-50
E-mail: kniat2000@telecet.ru

» ИТЦ «Научный Парк МГУ»

Руководитель: Мовсесян Олег Владимирович
Адрес: 119899, г. Москва, Ленинские Горы, вл. 1, стр. 77, НП МГУ
Тел.: (095) 930-8454, 930-8455
Факс: (095) 930-8460
E-mail: admin@sciencepark.ru

» ***ИДЦ «Новые технологии»***

Руководитель: Кочеткова Людмила Петровна
Адрес: 111250, г. Москва, ул. Красноказарменная, 12
Тел.: (095) 361-9145, 361-9169
Факс: (095) 361-9145
E-mail: julia_k@hotmail.ru

» ***Инновационно-технологический центр МЭИ***

Руководитель: Роголев Николай Дмитриевич
Адрес: 111250, г. Москва, ул. Красноказарменная, 17в/6 стр.3
Тел.: (095) 362-7415, 362-7088
Факс: (095) 362-7415, 362-7088
E-mail: spark@sp.mpei.ac.ru

» ***Технопарк "Курчатовский"***

Руководитель: Ставиский Борис Андрианович
Адрес: 123182, г. Москва, пл. Курчатова, 1
Тел.: (095) 196-7772, 196-7806
Факс: (095) 196-9626
E-mail: technopark@relcom.ru

» ***Инновационный технологический центр МАТИ***

Руководитель: Барабанова Ольга Алексеевна
Адрес: 109383, г. Москва, ул. Полбина, д. 45, корп. 1
Тел.: (095) 353-8335, 354-8988
Факс: (095) 353-8335
E-mail: itc-mati@mail.ru

» ***Инновационно-технологический центр "ЭЛИОН"***

Руководитель: Митрофанов Сергей Александрович
Адрес: 129010, г. Москва, 1-й Коптельский пер., 2/7, ЭОЗ «ЭЛИОН»
Тел.: (095) 208-0962
Факс: (095) 208-1382
E-mail: Sergey.Mitrofanov@itbu.ru

» ***ИТЦ центра фотохимии РАН***

Руководитель: Петров Андрей Николаевич
Адрес: г. Москва, ул. Новаторов, 7а
Тел.: (095) 936-1718
Факс: (095) 936-1255
E-mail: petrov@photonics.ru

» ***Технопарк в Москворечье***

Руководитель: Петровский Анатолий Николаевич
Адрес: 115409, г. Москва, Каширское шоссе, 31
Тел.: (095) 323-9492
Факс: (095) 324-7777
E-mail: techpark@park.mephi.ru

» ***Инновационно-технологический центр НГУ им. Н.И.Лобачевского***

Руководитель: Ершов Сергей Николаевич
Адрес: 603600, г. Н.Новгород, пр. Гагарина, 23, к. 8
Тел.: (8312) 34-59-01; 34-59-02
Факс: (8312) 34-59-04
E-mail: itc@itc.unn.ru

» ***АНО «Инновационно-технологический центр НТП «Новосибирск»***

Руководитель: Голушко Сергей Кузьмич
Адрес: 630090, г. Новосибирск, пр. Лаврентьева, 6
Тел.: (3832) 33-18-40
Факс: (3832) 33-19-40
E-mail: golushko@ict.nsc.ru

» ***Инновационно-технологический центр РФНТР Санкт-Петербурга***

Руководитель: Спивак Владимир Игоревич
Адрес: фактический: 194156, г. Санкт-Петербург, пр. Энгельса, 27, к. 12В Тел.: (812) 244-2511; 244-0804
Факс: (812) 326-6191
E-mail: rfntr@rfntr.neva.ru

» ***ЗАО "Инновации ленинградских институтов и предприятий"***

Руководитель: Ермилов Николай Николаевич
Адрес: 197022, г. Санкт-Петербург, ул. Инструментальная, д. 6
Тел.: (812) 234-9859; 234-5950
Факс: (812) 234-9859
E-mail: post@ilip.ru

» ***ИТЦ Фонда «ТВН»***

Руководитель: Попова Вера Алексеевна
Адрес: Санкт-Петербург, ул. Гжатская, 27
Тел.: (812) 534-6610
Факс: (812) 545-4396
E-mail: fondtvn@delfa.net

» ***НО Саратовский инновационно-технологический Союз "СИНТЕКС"***

Руководитель: Подопригора Сергей Павлович
Адрес: 410013, г. Саратов, ул. Чернышевского, 50, а/я 1017
Тел.: (8452) 48-27-12
Факс: (8452) 48-27-12
E-mail: tesarso@forpost.ru

» ***Томский региональный некоммерческий фонд
«Инновационно-технологический центр»***

Руководитель: Козик Владимир Васильевич
Адрес: 634507, Томск, ул. Мелиоративная, 5
Тел.: (3822) 922-014
Факс: (3822) 922-014
E-mail: itc@post.tomica.ru

» ***НП «Тульская региональная лига научно-технического
и инновационного предпринимательства»***

Руководитель: Климов Геннадий Георгиевич
Адрес: 300600, г. Тула, ул. Менделеевская, 1, к. 502
Тел.: (0872) 307-423, 305-053
Факс: (0872) 307-423
E-mail: inteh@tula.net

» ***Региональный инновационно-технологический центр
Международного Университета Бизнеса и Новых Технологий***

Руководитель: Иванов Валерий Сергеевич
Адрес: 150003, Ярославль, ул. Советская, 80
Тел.: (0852) 254-555, 732-071
Факс: (0852) 320-962
E-mail: ivs@iubnt.yar.ru

**» НП Межрегиональный
инновационно-технологический центр «Экология двигателей»**
Руководитель: Киселев Андрей Николаевич
Адрес: г. Ярославль, ул. Свободы, 62
Тел.: (0852) 218-144
Факс: (0852) 458-974
E-mail: tmc@yargarant.ru

Fiskeriforskning

Hovedkontor Tromsø:
Muninbakken 9-13
Postboks 6122
N-9291 Tromsø
Telefon: 77 62 90 00
Telefaks: 77 62 91 00
E-post: post@fiskeriforskning.no

Avdelingskontor Bergen:
Kjerreidviken 16
N-5141 Fyllingsdalen
Telefon: 55 50 12 00
Telefaks: 55 50 12 99
E-post: office@fiskeriforskning.no

Internett: www.fiskeriforskning.no

ISBN 978 82-7251-606-1
ISSN 0806-6221